

Naturvärdesinventering inför stationsprojekt Råcksta

2023-11-30, rev. 2025-05-14 och 2025-08-29

Titel: Naturvärdesinventering inför stationsprojekt Råcksta

Dokumentdatum: 2023-11-30, 2025-05-14 och 2025-08-29

Beställare: Svenska kraftnät
Projektledare: Anna Ringström

Konsult: ÅF-Infrastructure AB (AFRY)
Uppdragsledare AFRY: Camilla Ekblom
Författare: Lars Bohlin, AFRY
Kvalitetsgranskare: Annelie Thor, AFRY (version 1)

Bilder i rapporten: Lars Bohlin, AFRY där inget annat anges

För bakgrundskartor i denna rapport gäller ESRI (2023) eller Lantmäteriet (2023)

Innehåll

1	Inledning.....	5
1.1	Bakgrund och syfte.....	5
1.2	Inventeringsområde	5
2	Metodik.....	5
2.1	Naturvärdesinventering.....	5
2.2	Naturvårdsarter	7
2.3	Tillägg Generellt biotopskydd	8
2.4	Tillägg Värdeelement	8
2.5	Osäkerhetsfaktorer.....	8
3	Dokumenterade naturvärden	8
3.1	Dokumenterade naturvärden	8
4	Resultat	9
4.1	Naturvärdesobjekt.....	9
4.2	Naturvårdsarter och invasiva arter	9
4.3	Generellt biotopskydd	9
4.4	Skyddsvärda träd	10
4.5	Värdeelement	11
5	Slutsats.....	13
5.1	Naturvårdsarter	13
	Konsekvensbedömning	13
5.2	13	
5.3	Förslag till hänsynsåtgärder.....	13
5.4	Förslag till kompensationsåtgärder	13
6	Referenser.....	14

Sammanfattning

På uppdrag av Svenska kraftnät har AFRY utfört en naturvärdesinventering på fältnivå enligt svensk standard (SIS Swedish Standards Institute, 2014a).

Inventeringsområdet omfattar ett område beläget i Råcksta i Stockholm.

Projektområdets totala area är ungefär 2 hektar och berör en ny elstation.

Under inventeringen identifierades inga naturvärdesobjekt men väl fem naturvårdsarter i form av fåglar. Vidare har ett generellt biotopskydd och flera värdeelement identifierats i området.

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

AFRY har på uppdrag av Svenska kraftnät genomfört en naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) enligt svensk standard (Svensk Standard 199000:2014) som underlag till planerad byggnation av 400 kV station i form av ett gasisolerat ställverk i Råcksta i Stockholms stad (Figur 1 och 6). Inventeringen utfördes inför en planerad detaljplan. Syftet med NVI är att identifiera, avgränsa och värdera värdefulla naturmiljöer och naturvårdsarter i inventeringsområdet.

Syftet med NVI är att lokalisera, identifiera och avgränsa värdefulla naturmiljöer och naturvårdsarter samt identifiera värdeelement. Resultatet av NVI:n har sammanställts i denna rapport och kommer att utgöra underlag för behov av naturhänsyn, skyddsåtgärder och justeringar i arbetet med ombyggnationen.

1.2 Inventeringsområde

Inventeringsområdet utgörs av ett ca 2 ha stort område och är belägen i norra delen av Råcksta i Stockholms stad (Figur 1). Det inventerade området består av en ganska plan park med högt gräs och några trädgångar. Omgivningen består av vägar, kraftledningar, befintlig elstation och bebyggelse.

Figur 1. Översiktskarta över inventeringsområdet.

2 Metodik

2.1 Naturvärdesinventering

Syftet med NVI är att identifiera och bedöma det aktuella områdets naturvärden och betydelse för biologisk mångfald, enligt definitionen för Svensk Standard för naturvärdesinventering (Svensk Standard 199000:2014 och Teknisk Rapport SIS-TR

199001:2014). Vid inventeringen avgränsas och identifieras naturvärdesobjekt (ett avgränsat geografiskt område med naturvärde som är av positiv betydelse för biologisk mångfald) och landskapsobjekt. Naturvårdsarter (se 4.2) som påträffas under inventeringen noteras och koordinatsätts samt rapporteras in till Artportalen.

Denna inventering genomfördes med detaljeringsgrad *detalj*. Det innebär att minsta obligatoriska karteringsenhet är en yta av på 10 m² eller mer eller ett linjeformat objekt med en längd av 10 meter eller mer och en bredd av 0,5 m eller mer. Tillägg till inventeringen var *naturvärdesklass 4, värdeelement, generellt biotopskydd* och *detaljerad redovisning av artförekomst*.

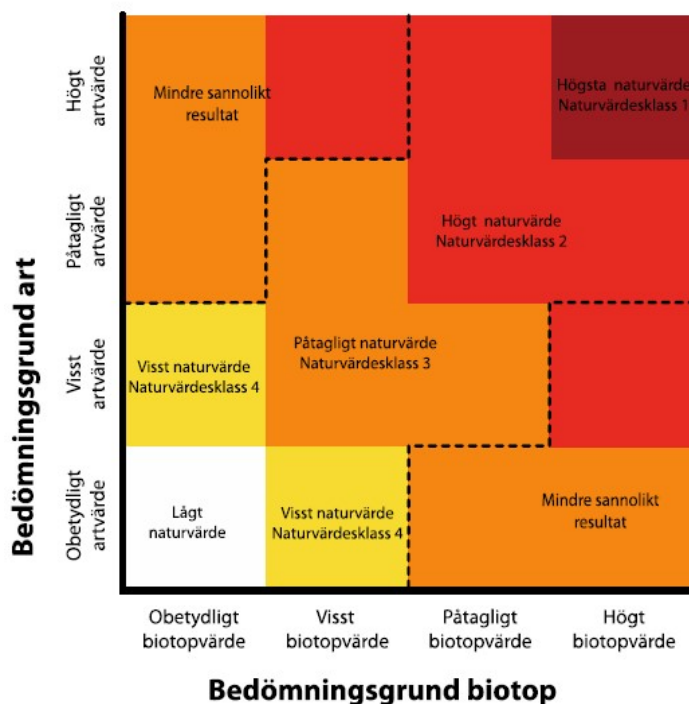
Inför fältbesöket sammanställdes tidigare dokumenterade naturvärden. De databaser som genomfördes presenteras i Tabell 1 nedan.

Tabell 1. Tabell över samtligt befintligt underlag som eftersökts under naturvärdesinventeringen.

Informationskälla	Hämtat	Kommentar
Fynddata	2023-11-16	SLU Artdatabanken, fynduppgifter över alla fynd som registrerats i 22 datakällor bland annat Artportalen. Sökperioden begränsades till de senaste 25 åren.

Fältinventeringen utfördes den 28 september 2023 av Lars Bohlin (biolog). I fält identifierades, avgränsades och klassades naturvärdesobjekt (ett avgränsat geografiskt område som är av positiv betydelse för biologisk mångfald).

Naturvärdesobjekten bedömdes enligt en fyrgradig skala (klass 1–4) baserat på bedömningsgrunderna art och biotop (Figur 2). Om naturvärden av landskapsekologisk karaktär identifieras kan ett landskapsobjekt avgränsas. Det gör det om till exempel landskapets positiva betydelse för biologisk mångfald är uppenbart större eller av en annan karaktär än de ingående naturvärdesobjektens betydelse. Landskapsobjekt kan även avgränsas om områden utanför och tillsammans med naturvärdesobjekten skapar en helhet som har positiv betydelse för biologisk mångfald.

Figur 2. Bedömningsgrund för klassificeringar av ett naturvärdesobjekt vid naturvärdesbedömningen. Källa: SS 199000:2014.

I miljöbalkens hushållningsbestämmelser (3 kap. 3 §) anges att mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Naturvärdesobjekt med naturvärdesklass 1 och 2 är särskilt känsliga ur ekologisk synpunkt men även naturvärdesobjekt med lägre naturvärdesklass kan vara känsliga ur ekologisk synpunkt. Naturvärdesbedömningen är således ett stöd för bedömning enligt 3 kap. 3 § miljöbalken.

2.2 Naturvårdsarter

Naturvårdsarter är ett samlingsbegrepp för arter som är skyddsvärda, signalerar ett område med höga naturvärden eller är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Samtliga naturvårdsarter som observerades under inventeringen koordinatsattes och rapporterades in till Artportalen. Nedan beskrivs ett urval av olika typer av naturvårdsarter.

Rödlistade arter är arter som riskerar att dö ut i Sverige inom en viss framtid. Dessa klassas till nära hotad (NT), sårbar (VU), starkt hotad (EN), akut hotad (CR) eller nationellt utdöd (RE), där NT är den lägsta klassningen (SLU Artdatabanken, 2020). Det är SLU Artdatabanken som avgör om en art ska klassas som rödlistad.

Indikatorarter är arter som har starka kopplingar till vissa faktorer i naturen, såsom skugga, fuktighet och hävd, och kan därför påvisa ett visst naturförhållande (Jordbruksverket 2003). En indikatorart kan vara en starkare eller svagare indikator. Indikatorarter för ängs- och betesmarker som används i denna rapport beskrivs bland annat i Natur- och Kulturvärden som kräver särskild skötsel utgiven av Länsstyrelsen i Skåne län, Bilaga 11 i Ängs- och betesmarksinventeringen 2002–2004 och Värdearter för ängs- och betesmarker från Jordbruksverket 2003.

Signalarter är en typ av indikatorart som är lätt att identifiera och som påvisar att området där arten finns kan hysa flera krävande, sällsynta eller rödlistade arter (Jordbruksverket 2003). Signalarter för skogslevande kryptogamer och kärlväxter återfinns i Skyddsvärd skog av Nitare (2019) och Fältflora över signalarter i skog av Salomon (2017). För signalarter bland vedlevande insekter har litteraturen av Ehnström och Bjelkefelt (2013) nyttjats.

Skyddade eller fridlysta arter är skyddade enligt artskyddsförordningen (2007:845) och det finns olika starka skyddsföreskrifter för arterna. Fridlysta arter omfattas av 4–9 §§ i artskyddsförordningen och är angivna i bilaga 1 eller 2. Fridlysta arter redovisas i rapporten med en §.

2.3 Tillägg Generellt biotopskydd

NVI:n utfördes med tillägget generellt biotopskydd, där områden som omfattas av det generella biotopskyddet enligt 7 kap. 11 § miljöbalken och förordningen (1998:1352) om områdesskydd, identifieras, beskrivs och kartläggs. Generellt biotopskydd är en skyddsform som används för små mark- och vattenområden som är värdefulla och viktiga för flera olika organismer. Skyddet gäller i hela Sverige och medför att områden med generellt biotopskydd inte får tas bort eller skadas (Naturvårdsverket, 2012).

De biotoper som omfattas av generellt biotopskydd är: *småvatten och våtmark i jordbruksmark, odlingsröse i jordbruksmark, stenmur i jordbruksmark, källa med omgivande våtmark i odlingsmark, åkerholme, allé och pilevall*. Med jordbruksmark avses här mark som används som åker-, ängs- eller betesmark eller mark som är i träda.

2.4 Tillägg Värdeelement

NVI:n utfördes med tillägget värdeelement. Detta innebär att element som är särskilt viktiga eller på annat sätt positiva för inventeringsområdets naturvärden ska eftersökas, kartläggas och redovisas. Elementen kan ligga i eller utanför ett naturvärdesobjekt.

Några typiska värdeelement som kan förekomma i äldre skogar är död ved, gamla träd, hålträd, stenmiljöer, vattenmiljöer eller blottad jord.

2.5 Osäkerhetsfaktorer

Inventeringen genomfördes under september månad vilket ligger inom tidsperioden för NVI-standarden. Vid denna tid kan det vara svårt att bedöma alla kärlväxter och insekter. Bedömningen är dock att avgränsningen av andra arter, strukturer och element varit tillräcklig för att göra en säker bedömning av områdets naturvärden.

3 Dokumenterade naturvärden

3.1 Dokumenterade naturvärden

I förstudien framkom att inga naturvärden eller naturvårdsarter registrerats inom inventeringsområdet. I närområdet har det påträffats ett antal fågelarter som är vanligt förekommande i stadsmiljöer. Av dessa arter är grönfink ^{EN} och björktrast ^{NT} rödlistade. I närområdet finns registrerat ett mindre antal kärlväxter, insekter, spindlar och svampar. Av dessa är tallticka ^{NT} både rödlistad och en signalart. Då dessa fynd ligger utanför inventeringsområdets gräns tas inte dessa upp mer ingående i denna rapport.

4 Resultat

4.1 Naturvärdesobjekt

Vid inventeringen identifierades inga naturvärdesobjekt.

4.2 Naturvårdsarter och invasiva arter

Totalt har 5 naturvårdsarter observerats i inventeringsområdet. Arterna består alla av fåglar. Samtliga naturvårdsarter presenteras i Tabell 2 samt deras förekomster syns i Figur 5.

Tabell 2. Samtliga naturvårdsarter observerade i inventeringsområdet.

Artnamn	Artgrupp	Typ av naturvårdsart	Källa
Björktrast	Fågel	Nära hotad, NT. Fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen. Fågeldirektivet bilaga 2. Bernkonventionen bilaga 3. Bonnkonventionen bilaga 2.	NVI
Blåmes	Fågel	Fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen. Bernkonventionen bilaga 2.	NVI
Nötväcka	Fågel	Fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen. Bernkonventionen bilaga 2.	NVI
Ringduva	Fågel	Fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen. Fågeldirektivet bilaga 2.	NVI
Talgoxe	Fågel	Fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen. Bernkonventionen bilaga 2.	NVI

Inga invasiva arter observerades vid inventeringen.

4.3 Generellt biotopskydd

I inventeringsområdet har ett objekt (Figur 3 och 5) som omfattas av det generella biotopskyddet enligt 7 kap. 11 § miljöbalken och förordningen om områdesskydd (1998:1252) identifierats. Det är en dubbelsidig allé med nio björkar längs en eventuellt före detta väg.

Figur 3. Björkallé i inventeringsområdet.

4.4 Skyddsvärda träd

I inventeringsområdet har tio skyddsvärda träd registrerats, se Tabell 3 och Figur 5.

Tabell 3. Samtliga skyddsvärda träd observerade i inventeringsområdet.

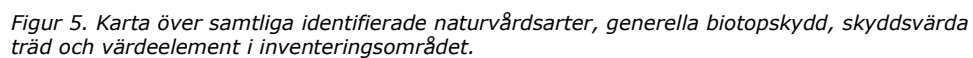
Artnamn	Stamomkrets	Beskrivning
Knäckepl	210	Flera träd i en liten dunge
Knäckepl	240 cm	Tickor
Asp	251	Beskuren, bladen är vita på undersidan
Knäckepl	180	Vril, tickor
Knäckepl	175	Stamskada, tickor
Knäckepl	169	Tickor, beskuren, hål
Knäckepl	182	Tickor, beskuren
Balsampoppel	över 200	Trolig, balsampoppel döda grenar
Tall		Äldre med platt krona
Gråpoppel	308	Trolig gråpoppel, beskuren

4.5 Värdeelement

I inventeringsområdet har flera värdeelement identifierats, se Figur 4 och 5. De vanligaste värdeelementen var bärande träd och buskar i form av fläder, nypon, hagtorn och en apel, men också död ved och skyddsvärda träd förekom. I området fanns inga särskilt skyddsvärda träd.

Figur 4. Värdeelement i investeringsområdet. Överst fläder och nypon, underst pil med tickor.

5 Slutsats

5.1 Naturvårdsarter

Ett antal fågelarter har påträffats inom och utanför inventeringsområdet. Alla dessa fågelarter är vanliga lokalt och regionalt i denna typ av miljö.

Trots att dessa fåglar är vanliga är två fågelarter rödlistade; björktrast som nära hotad, och grönfink som stark hotad. Grönfinken är rödlistad på grund av sjukdom och detta projekt kommer inte att påverka gynnsam bevarandestatus för arten ens på lokal nivå. Fynden av arten som finns i Artportalen är registrerade år 2022 och ligger i skogsområdet söder om nuvarande station och kommer inte att påverkas av den nya lokaliseringen som är planerad nordväst om nuvarande station.

Björktrast häckar i skogar, i parker och trädgårdar och kan påverkas negativt av projektet. Arten minskar i antal men är fortfarande en vanlig fågel, bland annat i stadsmiljöer. Detta projekt skulle kunna påverka enstaka individer men inte artens gynnsamma bevarandestatus ens på lokal nivå. Dock kan den kontinuerliga ekologiska funktionen för arten i det projekterade området komma att påverkas negativt då arten häckar i parker och projektet påverkar parker. I den närmaste omgivningen finns flera parker där arten kan häcka och det finns flera fynd av arten i närområdet enligt Artportalen. Arten är vanlig i stadsmiljöer och förekommer spridd i hela Stockholmsområdet, liknande parkmiljöer finns runt om inventeringsområdet som gör att det finns ersättningsmiljöer i närområdet. Med tanke på förutsättningarna rekommenderas i detta läge ingen ytterligare inventering eller artskyddsutredning.

5.2 Konsekvensbedömning

Projektet bedöms påverka naturmiljön i nordvästra delen av inventeringsområdet på följande punkter:

- minskad parkyta
- borttagande av skyddsvärda träd, mest icke inhemska parkträd
- borttagande av bärande och blommande buskar såsom nypon

5.3 Förslag till hänsynsåtgärder

Träd som markerats som skyddsvärda eller andra värdeelement bör om möjligt skyddas från skada och negativ påverkan. Om möjligheter finns, bör till exempel nedtagna träd eller redan död ved flyttas i eller nära området och sparas som död ved. Dessa kan med fördel läggas i en eller flera faunadepåer.

För att minska eventuell påverkan på individer av fågelarten björktrast, kommer träd och buskar inte tas ned under artens häckningsperiod, det vill säga månadsskiftet april/maj till och med juni.

Åtgärder som kan skada ett generellt biotopskydd, i detta projekt gäller detta allén, kan behöva dispens från Länsstyrelsen.

5.4 Förslag till kompensationsåtgärder

För att kompensera för förlusten av kontinuerlig ekologisk funktion för arten björktrast på grund av projektet, föreslås plantering av bärande/blommande buskar/träd i eller nära projektområdet. Antalet bör motsvara ett till två, det vill säga varje borttaget bärande/blommande buskar/träd bör ersättas med två planterade bärande/blommande buskar/träd.

6 Referenser

Jordbruksverket (2003). *Bilaga 11 i Ängs- och betesmarksinventeringen 2002–2004 och Värdearter för ängs- och betesmarker.*

Naturvårdsverket. (2012). *Biotopskyddsområden. Vägledning om tillämpningen av 7 kapitlet 11 § miljöbalken.* Naturvårdsverket.

Nitare, J. (2019). *Skyddsvärd skog – Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning.* Skogsstyrelsens förlag.

SIS Swedish Standards Institute. (2014a). *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI). Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. – Svensk Standard SS 199000:2014.* SIS Swedish Standards Institute.

SIS Swedish Standards Institute. (2014b). *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI). Komplement till SS 199000. – Teknisk rapport SIS-TR 199001:2014.* SIS Swedish Standards Institute.

SLU Artdatabanken. (2020). *Rödlistade arter i Sverige 2020.* SLU Artdatabanken.

SLU Artdatabanken. (2023). *Fynddata.* SLU Artdatabanken.